

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 374/06-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. marca 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Ladislava Orosza prerokoval sťažnosť JUDr. F. R., D., zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 2 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresnej prokuratúry v Dolnom Kubíne sp. zn. Pv 946/2002 z 21. februára 2005 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo JUDr. F. R. na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 2 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresnej prokuratúry v Dolnom Kubíne sp. zn. Pv 946/2002 z 21. februára 2005 p o r u š e n é b o l o .

2. Uznesenie Okresnej prokuratúry v Dolnom Kubíne sp. zn. Pv 946/2002 z 21. februára 2005 z r u š u j e a vec jej vracia na ďalšie konanie.

3. Okresná prokuratúra v Dolnom Kubíne j e p o v i n n á uhradiť JUDr. F. R. trovy právneho zastúpenia v sume 9 753,20 Sk (slovom deväťtisícšesťdesiattri slovenských korún a dvadsať halierov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. I. R., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti JUDr. F. R. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnosť a návrh na rozhodnutie vo veci samej, vyjadrenie k sťažnosti

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 374/06 z 9. novembra 2006 bola podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijatá na ďalšie konanie sťažnosť JUDr. F. R. v časti, v ktorej namietal porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 2 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresnej prokuratúry v Dolnom Kubíne (ďalej len „okresná prokuratúra“) sp. zn. Pv 946/2002 z 21. februára 2005.

Zo sťažnosti vyplýva, že uznesením Okresného riaditeľstva Policajného zboru v D. (ďalej len „okresné riaditeľstvo“) sp. zn. ČVS: ORP-230/OVK-DK-2003 z 19. januára 2005 bola sťažovateľovi podľa § 66 ods. 1 Trestného poriadku platného do 31. decembra 2005 (ďalej len „Trestný poriadok“) uložená poriadková pokuta v sume 15 000 Sk z dôvodu,

že sa „... bez dostatočného ospravedlnenia nezúčastnil a k vyšetrovaciemu úkonu sa nedostavil, hoci bol k nemu predvolaný zákonnou formou a v predvolaní bol na následky neustanovenia sa upozornený“.

Proti uvedenému uzneseniu okresného riaditeľstva podal sťažovateľ 24. januára 2005 sťažnosť, v ktorej okrem iného uviedol, že uznesenie vydal vyšetrovateľ, ktorý je v predmetnej veci nepríslušný, a poukázal na to, že sa na úkony (výsluchy svedkov) vždy dostavil, a to aj na základe telefonického vyrozumenia. Výsluchu, ktorý sa mal konať 12. januára 2005, sa nemohol zúčastniť z dôvodu náhleho ochorenia a lekárskeho vyšetrenia v ranných hodinách (výsluch bol nariadený na 8.00 h). Uviedol taktiež, že ospravedlnenie zaslal vyšetrovateľovi spolu s potvrdením o lekárskom vyšetrení a toto ospravedlnenie mu bolo doručené 14. januára 2005, pričom rozhodnutie o uložení poriadkovej pokuty bolo vydané dňa 19. januára 2005.

O sťažnosti sťažovateľa rozhodla okresná prokuratúra uznesením sp. zn. Pv 946/2002 z 21. februára 2005 tak, že túto sťažnosť ako nedôvodnú zamietla.

Sťažovateľ v sťažnosti vyslovil názor, že na uloženie poriadkovej pokuty neboli v danej veci splnené zákonné podmienky, v súvislosti s čím poukázal na obsah a účel ustanovenia § 66 ods. 1 Trestného poriadku, ktoré „... má nesporne zabezpečiť, aby trestné konanie prebiehalo plynulo a má zabrániť tomu, aby osoby, ktorým sú v tomto trestnom konaní na základe Trestného zákona uložené povinnosti, tieto povinnosti aj bez neodôvodnených prietahov plnili. V predmetnej veci však došlo k tomu, že ustanovenia Trestného poriadku, konkrétne § 66 ods. 1 obidvaja odporcovia (v sťažnosti je ako odporca 1 označené okresné riaditeľstvo a ako odporca 2 okresná prokuratúra; pozn. ústavného súdu) interpretovali bez ohľadu na skutkové okolnosti veci a bez ohľadu na zmysel tohto zákonného ustanovenia.

Sťažovateľ považuje za nesporné, že dňa 12. 1. 2005, v čase, keď bol predvolaný na výsluch k vyšetrovateľovi, zúčastnil sa na lekárskom vyšetrení. Túto skutočnosť nespochybňoval ani odporca v 1., ani odporca v 2. rade, prinajmenšom z výslovného znenia ich rozhodnutí nemožno takúto povinnosť vyvodiť. Ani jedným z odporcov nebola

spochybňovaná ani okolnosť, že v predmetnom prípade išlo o náhlu a neočakávanú prekážku účasti sťažovateľa na výsluchu, na ktorý bol predvolaný a preto nemožno od neho žiadať, aby svoju neprítomnosť na výsluchu vopred ospravedlnil. (...)

Rovnako absurdným pripadá sťažovateľovi záver odporcov o tom, že nedostatočné ospravedlnenie jeho neúčasti je také, keď lekárske potvrdenie o dôvode neúčasti zaslal v nasledujúci deň po tom, ako sa lekárskemu ošetroviu podrobil. Z doposiaľ uvedených skutočností vyplýva, že sťažovateľ sa nezúčastnil výsluchu, na ktorý bol predvolaný, pričom túto skutočnosť v čase výsluchu telefonicky oznámil, 4 hodiny po čase, keď sa výsluch mal uskutočniť opätovne uviedol dôvod svojej neúčasti na ňom vyšetrovateľovi, ktorý mal úkon uskutočniť a v nasledujúci deň odoslal písomné vyhotovenie skutočností, ktoré ústne uviedol.

Ako vyplýva z pripojených listinných dôkazov, zásielka obsahujúca potvrdenie o lekárskom ošetrovaní, bola doručená odporcovi v 1. rade dňa 14. 1. 2005.

Uznesenie o uložení poriadkovej pokuty bolo vydané dňa 19. 1. 2005, teda v čase, keď orgán, ktorý ho vydal, mal opakované informácie o dôvode neúčasti sťažovateľa na výsluchu a tieto dôvody aj sťažovateľ preukázal. Za týchto okolností sa potom sťažovateľovi javí rozhodnutie o uložení poriadkovej pokuty také, ktoré je nezákonné, pretože nebola naplnená podmienka, že sa na výsluch neustanovil bez dostatočného ospravedlnenia. Ak odporca v 1., aj v 2. rade nepovažovali sťažovateľovo ospravedlnenie za dostatočné, potom interpretovali zákonné ustanovenie v rozpore s jeho zmyslom, aj obsahom.

Sťažovateľ je presvedčený o tom, že základné práva a slobody zakotvené v Ústave SR a v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd musia mať na zreteli všetky orgány rozhodujúce podľa konkrétnych právnych predpisov, upravujúcich konania pred súdmi a inými orgánmi. Pri aplikácii a interpretácii týchto právnych predpisov musia konajúce orgány mať neustále na zreteli, aby táto interpretácia a aplikácia bola súladná so základnými právami a slobodami, ktoré zaručujú Ústava SR a Dohovor.

V sťažovateľom prípade však ani odporca v 1. rade, ani odporca v 2. rade, tak nepostupovali. V obidvoch napadnutých rozhodnutiach totiž absentuje rešpektovanie zásady zakotvenej v článku 2 ods. 3 Ústavy SR a teda, že nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá, zásady zakotvenej v článku 13 ods. 1 písm. a) Ústavy SR, ktorého

povinnosti možno ukladať zákonom alebo na základe zákona, v jeho medziach a pri zachovaní základných práv a slobôd.

Sťažovateľ bez ohľadu na podstatu svojej sťažnosti poukazuje aj na to, že nie je jasné, prečo mu bola uložená poriadková pokuta vo výške 15.000,- Sk. Sťažovateľ už uviedol, že v predmetnom konaní sa opakovane zúčastňoval na výsluchoch a jeho postoj v predmetnom konaní vyplývajúci aj z doposiaľ uvedených skutočností rozhodne nemožno považovať za obštrukčný. Výška uloženej poriadkovej pokuty je aj pri odhliadnutí od skutočností, že na rozhodnutie o jej uložení neboli zákonné dôvody, neodôvodnená.

Sťažovateľ je presvedčený o tom, že vyčerpал všetky účinné prostriedky na ochranu svojich práv. Z tejto súvislosti vychádza z názoru Európskeho Súdu pre ľudské práva, ktorým nepokladá za účinné také opravné prostriedky, použitie ktorých je v rozhodovacej právomoci príslušného štátneho orgánu.

Sťažovateľ podal proti rozhodnutiu odporcu v 1. rade sťažnosť ako riadny opravný prostriedok. O tejto sťažnosti rozhodol odporca v 2. rade, proti rozhodnutiu ktorého sťažnosť nieje prípustná“.

Podľa sťažovateľa okresná prokuratúra porušila napadnutým uznesením jeho základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 2 ods. 3 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a vzhľadom na to sa domáha vydania nálezu, ktorým ústavný súd vysloví, že došlo k porušeniu jeho označených práv.

Súčasne navrhuje, aby ústavný súd napadnuté uznesenie okresnej prokuratúry zrušil a vrátil jej vec na nové konanie a rozhodnutie. Označujúc sa „... ako obeť svojvôle a šikanovania...“ sa sťažovateľ domáha tiež finančného zadosťučinenia v sume 50 000 Sk a navrhuje aj priznanie úhrady trov konania.

Na výzvu ústavného súdu z 15. novembra 2006 mu okresná prokuratúra zaslala vyjadrenie k predmetu konania, a to podaním sp. zn. Pv 946/02 z 30. novembra 2006, v ktorom okresná prokurátorka okrem iného uviedla:

„Po oboznámení sa s obsahom sťažnosti a dozorovým denníkom tunajšej prokuratúry som zistila, že dozorujúci prokurátor v rámci prokurátorského dozoru rozhodoval v zmysle ustanovenia Trestného poriadku o sťažnosti F. R., v tom čase v postavení svedka, ktorú podal proti uzneseniu vyšetrovateľa Okresného riaditeľstva PZ D. ČVS: ORP-230/OVK-DK-2003 zo dňa 19. 1. 2005, ktorým mu bola uložená poriadková pokuta vo výške 15 000,- Sk.

Prokurátor v odôvodnení svojho uznesenia podrobne uviedol, z akých podkladov vychádzal a akými úvahami sa pri vydávaní rozhodnutia riadil.

Na okolnosť, že mal podľa vyjadrenia sťažovateľa JUDr. F. R. svoju neúčast' na výsluch telefonicky ospravedlniť dňa 12. 1. 2005 o 8.00 hod cestou iného vyšetrovateľa PZ Ing. E. D., prokurátor pri rozhodovaní o sťažnosti neprihliadal, nakoľko táto v čase rozhodovania nebola známa a túto sťažovateľ v písomne vyhotovenej sťažnosti neuviedol, čo v konečnom dôsledku vedie k úvahe, že je pravdepodobne účelová.“

Okresná prokuratúra v závere svojho vyjadrenia k sťažnosti uviedla, že netrvá na verejnom ústnom pojednávaní senátu ústavného súdu a na základe uvedených skutočností navrhla sťažnosti nevyhovieť.

K citovanému vyjadreniu zaujal sťažovateľ stanovisko prostredníctvom svojej právnej zástupkyne podaním z 18. decembra 2006, v ktorom poukázal na to, „... že predmetné rozhodnutie Okresnej prokuratúry v Dolnom Kubíne je zásahom do jeho práv z dôvodu, že jeho podkladom je zjavne svojvoľný - arbitrárny postup Okresnej prokuratúry v Dolnom Kubíne a taký výklad ustanovenia § 66 ods. 1 Tr. por. účinného v čase vydania napadnutého rozhodnutia, ktorý je v rozpore tak s obsahom, ako aj zmyslom a účelom tohto zákonného ustanovenia a v dôsledku toho, aj v rozpore s citovanými článkami Ústavy SR a Dohovoru.

Pre posúdenie, či k zásahu do práv sťažovateľa došlo alebo nie, nepovažuje sťažovateľ za najpodstatnejšiu tú okolnosť uvedenú v sťažnosti, že o svojej neúčasti na výsluchu, na ktorý bol predvolaný na deň 12. 1. 2005 na 08.00 hod., informoval telefonicky v čase tohto výsluchu iného vyšetrovateľa Úradu justičnej a kriminálnej polície v D., pretože sa k vyšetrovateľovi, ktorý ho na úkon predvolával, nemohol dovolať.

Skutočnosti, ktoré robia sťažnosť dôvodnou sú tie, ktoré sú preukázané a boli známe tak vyšetrovateľovi Úradu justičnej a kriminálnej polície v D., ako aj prokurátorke okresnej prokuratúry v čase vydania rozhodnutia, ktoré je predmetom tohto konania pred ústavným súdom, a to, že

- sťažovateľ sa výsluchu, na ktorý bol predvolaný na deň 12. 1. 2005 o 08.00 hod. nemohol zúčastniť z dôvodov, ktoré svojim významom jeho neúčast' ospravedlňujú,
- tento dôvod sťažovateľ dodatočne vyšetrovateľovi Úradu justičnej a kriminálnej polície v D. preukázal,
- toto ospravedlnenie mal vyšetrovateľ Úradu justičnej a kriminálnej polície v D. k dispozícii v čase vydania rozhodnutia o uložení poriadkovej pokuty.

Z textu ustanovenia § 66 ods. 1 vyplýva, že vyšetrovateľ môže uložiť poriadkovú pokutu tomu, kto neuposlúchne jeho príkaz bez dostatočného ospravedlnenia.

Sťažovateľ už v sťažnosti poukázal na to, že uvedené ustanovenie má nepochybne za cieľ zabezpečiť plynulosť a nerušený priebeh trestného konania. V súlade s týmto zmyslom je potrebné interpretovať jednotlivé výrazy použité v citovanom ustanovení s prihliadnutím na celkový obsah citovaného zákonného ustanovenia.

Podľa názoru sťažovateľa, postup vyšetrovateľa, ktorý bol odobrený a potvrdený rozhodnutím Okresnej prokuratúry v Dolnom Kubíne je celkom zjavne šikanóznny. V čase vydania rozhodnutia o uložení poriadkovej pokuty bol totiž známy dôvod neúčasti sťažovateľa na výsluchu 12. 1. 2005 o 08.00 hod., aj skutočnosť, že sťažovateľ tento dôvod preukázal tým, že v nasledujúci deň písomne predložil dôkaz o dôvode svojej neúčasti vyšetrovateľovi PZ.

Zo skutkových okolností vecí je známe, že v uvedený deň v čase okolo 12.00 hod. sa sťažovateľ nachádzal v budove Úradu justičnej a kriminálnej polície v D. no z iného dôvodu, ako bola účasť na výsluchu v ten istý deň o 08.00 hod.. Bolo by absurdné očakávať a vyžadovať od sťažovateľa, aby za predpokladu, že sa nemohol zúčastniť na výsluchu o 08.00 hod., prišiel svojvoľne na výsluch o 4 hodiny neskôr. Sťažovateľovi nevyplýva zo znenia Trestného poriadku povinnosť, aby svoje ospravedlnenie oznamoval orgánu činnému v trestnom konaní osobným kontaktom, teda aby osobne navštívil vyšetrovateľa - oznámil mu dôvod svojej neúčasti a predložil o ňom dôkaz. Nakoniec, ako vyplýva z obsahu spisu, sťažovateľ pri náhodnom stretnutí s vyšetrovateľom, ktorý ho na výsluch predvolával,

tomuto oznámil dôvod svojej neprítomnosti. Je teda nesporné, že už v tom čase ospravedlnil sťažovateľ svoju neúčast' a v nasledujúci deň o dôvode svojej neúčasti predložil aj dôkaz.

Sťažovateľ je presvedčený o tom, že postupoval v predmetnej veci v postavení svedka v súlade s povinnosťami, ktoré mu Trestný poriadok ukladá. Ak napriek tomu, uznesením, ktoré je predmetom tejto sťažnosti - prokurátorka Okresnej prokuratúry v Dolnom Kubíne nezrušila napadnuté uznesenie, napriek tomu, že proti nemu sťažovateľ podal sťažnosť, porušila napadnutým uznesením práva sťažovateľa uvedené v článku 6 ods. 1 Dohovoru a v článku 46 ods. 1 vety prvej Ústavy SR“.

Rovnako ako okresná prokuratúra ani sťažovateľ netrval na verejnom ústnom pojednávaní v jeho veci a súhlasil s tým, aby ústavný súd od neho upustil.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd využil možnosť postupu podľa ustanovenia § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde a upustil od ústneho pojednávania, pretože vzhľadom na charakter posudzovanej veci nemožno od neho očakávať jej ďalšie objasnenie.

Sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a prijal na ďalšie konanie II. senát ústavného súdu. Na základe rozvrhu práce ústavného súdu na rok 2007 sa stal sudca spravodajca v tejto veci členom IV. senátu. Vzhľadom na to vo veci samej o sťažnosti sťažovateľa rozhodoval IV. senát ústavného súdu v zložení uvedenom v záhlaví tohto nálezu.

II.

Odôvodnenie napadnutého uznesenia okresnej prokuratúry sp. zn. Pv 946/2002 z 21. februára 2005

Okresná prokuratúra uznesením sp. zn. Pv 946/2002 z 21. februára 2005 podľa § 148 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietla sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu okresného riaditeľstva sp. zn. ČVS: ORP-230/OVK-DK-2003 z 19. januára 2005, ktorým bola

sťažovateľovi podľa § 66 ods. 1 Trestného poriadku uložená poriadková pokuta v sume 15 000 Sk, ako nedôvodnú.

V odôvodnení označeného uznesenia okresnej prokuratúry sa okrem iného uvádza:

„Vyšetrovateľ uznesením číslo ORP-230/OVK-DK-2003 z 19. 1. 2005 podľa § 66 ods. 1 Tr. por. uložil svedkovi F. R. poriadkovú pokutu vo výške 15.000,- Sk, pretože napriek predchádzajúcemu napomenutiu, bez dostatočného ospravedlnenia, nevyhovел výzve, ktorá mu bola daná podľa uvedeného zákona.

Proti citovanému uzneseniu podal sťažnosť F. R., súdny exekútor, Exekútorský úrad D. Odôvodnil ju tým, že uznesenie vydal nepríslušný vyšetrovateľ, ktorému predmetná vec nie je pridelená, na výsluchy sa vždy riadne dostavoval. Dňa 12. 1. 2005 sa výsluchu nemohol zúčastniť z dôvodu náhleho onemocnenia a lekárskeho vyšetrenia v ranných hodinách, ihneď po lekárskom vyšetrení 12. 1. 2005 písomne zaslal ospravedlnenie neúčasti na výsluchu aj s priloženým lekársnym potvrdením a potvrdenie bolo doručené mjr. J., ktorý ho na výsluch predvolal dňa 14. 1. 2005. V sťažnosti ďalej uviedol, že z odôvodnenia uznesenia vyplýva, že výsluch mal byť vykonaný 12. 1. 2005 o 08.00 hod. a nie o 12.30 hod., kedy bol v budove polície, ale za úplne iným účelom. Keď sa ho mjr. J. o 12.30 hodine v budove polície pýtal, prečo neprišiel na výsluch uviedol, že musel ísť náhle na lekárske ošetrovanie a keď sa ho mjr. J. opýtal, či má potvrdenie uviedol, že ho poslal poštou. Kpt. I. T. stál celý čas na chodbe a práve on sa ho mal pýtať, prečo neprišiel na výsluch, ale tento po celý čas mlčal. Uloženie poriadkovej pokuty a jej odôvodnenie sú jednoznačným dôkazom protiprávneho konania kpt. I. T. v snahe spôsobiť mu škodu 15.000,- Sk.

Na základe sťažnosti som preskúmala spisový materiál týkajúci sa napadnutého uznesenia. Zistila som, že sťažnosť bola podaná včas, oprávnenou osobou, ale nie je dôvodná.

Podľa § 66 ods. 1 Tr. poriadku kto napriek predchádzajúcemu napomenutiu ruší konanie alebo kto sa voči súdu, prokurátorovi, vyšetrovateľovi alebo policajnému orgánu správa urážlivo alebo kto bez dostatočného ospravedlnenia neposlúchne príkaz alebo nevyhovie výzve, ktoré mu boli dané podľa tohto zákona, toho môže predseda senátu a v prípravnom konaní prokurátor, vyšetrovateľ alebo policajný orgán potrestať poriadkovou pokutou do 50.000,- Sk.

Zo spisového materiálu vyplýva, že dôvodom uloženia poriadkovej pokuty F. R. bola tá skutočnosť, že tento sa ako svedok bez dostatočného ospravedlnenia nedostavil na výsluch dňa 12. 1. 2005 o 08.00 hod., hoci bol naň riadne predvolaný a svoju neúčast' ani dodatočne riadne neospravedlnil.

F. R. tvrdil vo svojej sťažnosti, že ihneď po lekárskom vyšetrení 12. 1. 2005 písomne zaslal ospravedlnenie z neúčasti na výsluchu. Z poštovej podacej pečiatky je zrejmé, že poštová zásielka obsahujúca ospravedlnenie z 12. 1. 2005 s pripojeným lekársnym potvrdením bola podaná na Pošte v D. 13. 1. 2005. Svedok F. R. v odôvodnení sťažnosti sám uviedol, že 12. 1. 2005 sa nachádzal v jednej kancelárii v budove Okresného riaditeľstva PZ v D. a aj bol v osobnom rozhovore s vyšetrovateľom kpt. T. a vyšetrovateľom - čakateľom mjr. J. Nič mu nebránilo v tom, aby im hneď predložil vydané lekárske potvrdenie o ošetrení a požiadal ich o ospravedlnenie neúčasti na výsluchu dňa 12. 1. 2005, resp. aby ospravedlnenie neúčasti z 12. 1. 2005 odovzdal sám na pošte ešte uvedený deň.

Podľa doteraz platnej judikatúry (najmä rozhodnutie NS SR č. 35 uverejnené v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk súdov, zošit 2-3 z roku 1998) pokiaľ sa svedok z objektívnych príčin nemohol ospravedlniť pred úkonom, nie je vylúčené považovať za dostatočné a včasné aj ospravedlnenie sa po úkone, ak nasleduje ihneď po odpadnutí dôvodu, pre ktorý tak svedok nemohol urobiť skôr. V takom prípade nie je možné uložiť svedkovi poriadkovú pokutu podľa § 66 ods. 1 Tr. poriadku.

Z ustanovenia § 66 ods. 1 Tr. poriadku vyplýva, že ak bol svedok riadne predvolaný na úkon v zmysle Trestného poriadku (napr. na výsluch ako svedok podľa § 97 Tr. poriadku, z ktorého vyplýva povinnosť svedčiť), treba takéto predvolanie považovať za príkaz daný podľa Trestného poriadku. Neuposlušnosť takéhoto príkazu je spojené s možnosťou uloženia poriadkovej pokuty, ak bol svedok riadne predvolaný, bol upozornený na následky neustanovenia sa a svoju neprítomnosť na úkone dostatočne neospravedlnil.

Zo spisového materiálu vyplýva, že svedok F. R. bol na výsluch na 12. 1. 2005 riadne predvolaný (prevzatie predvolania potvrdil vo svojom výsluchu 27. 12. 2004), v predvolaní bol upozornený aj na možnosť uloženia poriadkovej pokuty v prípade, že sa nedostaví bez dostatočného ospravedlnenia a svoju neprítomnosť na výsluchu dostatočne neospravedlnil. Zo spisového materiálu - ako už bolo uvedené - vyplýva, že svedok mal

dôvod na neúčast' na výsluchu dňa 12. 1. 2005 o 08.00 hod. z dôvodu lekárskeho vyšetrenia a potvrdenie bolo lekárom vydané na 1 deň, v ten istý deň v poludňajších hodinách však bol v budove polície, kde aj prevzal predvolanie na výsluch na iný deň. Preto možno jeho prítomnosť na polícii považovať už za odpadnutie dôvodu pre ktorý tak nemohol urobiť a ospravedlnenie mal doručiť vyšetrovateľovi alebo odovzdať na pošte ešte v ten istý deň.

Z uvedených dôvodov bolo potrebné rozhodnúť tak, ako je uvedené vo výroku tohoto uznesenia.“

III.

Právne východiská na rozhodovanie a závery ústavného súdu

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným spôsobom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podmienky a podrobnosti o súdnej a inej právnej ochrane ustanoví zákon (čl. 46 ods. 4 ústavy).

Podľa čl. 51 ods. 1 ústavy domáhať sa práv uvedených v (...) čl. 46 tejto ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

Podľa čl. 2 ods. 3 ústavy každý má právo konať, čo nie je zákonom zakázané a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu (...).

Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

K úlohám právneho štátu patrí vytvorenie právnych a faktických garancií uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd svojich občanov. Ak je na uplatnenie alebo ochranu základného práva alebo slobody potrebné uskutočniť konanie pred orgánom verejnej moci, úloha štátu spočíva v zabezpečení právnej úpravy takýchto konaní dostupných bez akejkoľvek diskriminácie každému z nositeľov základných práv a slobôd. Koncepcia týchto konaní musí zabezpečovať reálny výkon a ochranu základného práva alebo slobody, a preto ich imanentnou súčasťou sú procesné záruky takéhoto uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd (III. ÚS 60/04).

Podľa § 66 ods. 1 Trestného poriadku kto bez dostatočného ospravedlnenia neuposlúchne príkaz alebo nevyhoví výzve, ktoré mu boli dané podľa tohto zákona, toho môže predseda senátu a v prípravnom konaní prokurátor, vyšetrovateľ alebo policajný orgán potrestať poriadkovou pokutou do 50 000 Sk.

Proti rozhodnutiu o uložení poriadkovej pokuty je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok (§ 66 ods. 4 Trestného poriadku).

Výklad a používanie ustanovení siedmeho oddielu tretej hlavy ustanovení Trestného poriadku upravujúcimi inštitút poriadkovej pokuty musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníka konania na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Orgány činné v trestnom konaní a súd musia interpretovať a aplikovať citované ustanovenia Trestného poriadku v súlade s účelom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu takým spôsobom, aby nedošlo k obmedzeniu tohto základného práva bez zákonného podkladu.

Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom sťažnosti a s vyjadreniami účastníkov konania, po preskúmaní predložených rozhodnutí a ďalších písomností, a po posúdení všetkých skutkových a právnych okolností dospel k záveru, že sťažnosť sťažovateľa je dôvodná.

Ústavný súd predovšetkým považuje za preukázané, že na strane sťažovateľa existoval vážny (objektívny) dôvod, ktorý mu bránil v účasti na vyšetrovacom úkone, vykonanie ktorého bolo nariadené na 12. január 2005.

Vychádzajúc z odôvodnenia napadnutého uznesenia je zrejmé, že poriadková pokuta bola sťažovateľovi uložená napriek tomu, že okresná prokuratúra (rovnako ako pred ňou aj okresné riaditeľstvo) samotný dôvod ospravedlnenia jeho neúčasti na vyšetrovacom úkone vo svojej podstate nespochybnila, a bolo jej známe, že sa sťažovateľ v deň, keď bol predvolaný ako svedok na výsluch (t. j. 12. januára 2005 o 8.00 h), zúčastnil na lekárskom vyšetrení. Túto skutočnosť oznámil sťažovateľ ešte toho istého dňa v popoludňajších hodinách (o 12.30 h) pri náhodnom stretnutí v budove okresného riaditeľstva vyšetrovateľovi mjr. J.

Z obsahu spisu ďalej bez akýchkoľvek pochybností vyplýva, že v čase rozhodovania o uložení poriadkovej pokuty sťažovateľovi uznesením okresného riaditeľstva sp. zn. ČVS: ORP-230/OVK-DK-2003 z 19. januára 2005 mal už policajný orgán k dispozícii aj písomné ospravedlnenie sťažovateľa z neúčasti na výsluchu z 12. januára 2005 podané nasledujúci deň na poštovú prepravu a doručené menovanému vyšetrovateľovi 14. januára 2005.

Podľa označeného uznesenia okresnej prokuratúry sp. zn. Pv 946/2002 z 21. februára 2005 však relevantným dôvodom na uloženie poriadkovej pokuty sťažovateľovi nebolo neakceptovanie samotného dôvodu jeho neúčasti na vyšetrovacom úkone, ale odvolávajúc sa na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. 35/1998 okresná prokuratúra považovala za podstatné to, že svoju neúčasť na ňom sťažovateľ neospravedlnil podľa jej názoru včas, teda ihneď po odpadnutí dôvodu, pre ktorý tak nemohol urobiť skôr.

Vychádzajúc z opísaného skutkového stavu ústavný súd uvádza, že považuje za presvedčivú argumentáciu sťažovateľa, podľa ktorej hoci sa inkriminovaného dňa nachádzal v budove okresného riaditeľstva, kde došlo k jeho náhodnému stretnutiu s vyšetrovateľom ešte pred tým, než by mu bol sám oznámil dôvod svojej neúčasti na výsluchu, nemožno túto okolnosť kvalifikovať v jeho neprospech. Keďže sťažovateľ tvrdí, že nebyť uvedeného náhodného stretnutia mal v úmysle dostaviť sa následne do kancelárie - na pracovisko uvedeného vyšetrovateľa a ospravedlniť svoju neúčasť na úkone, nezistil ústavný súd a ani okresná prokuratúra vo svojom vyjadrení k sťažnosti neuviedla žiaden relevantný dôvod, ktorý by toto tvrdenie sťažovateľa spochybnil alebo vyvrátil.

Splnenie stanovených podmienok pre uloženie poriadkovej pokuty ustanovených v § 66 ods. 1 Trestného poriadku (v danom prípade nedostatočné ospravedlnenie z neúčasti na vyšetrovacom úkone) musí byť celkom nepochybniteľne a jednoznačne preukázané a iba v takomto prípade môže príslušný orgán uvažovať o použití sankcie (poriadkovej pokuty) a iba za splnenia predpokladu takto bezpečne zistených podmienok (preukázateľne existujúcich) možno zákonom stanovenú sankciu použiť.

Rozhodnutie okresnej prokuratúry, ktoré uvedené skutočnosti v okolnostiach prípadu nezohľadnilo, sa preto javí ústavnému súdu ako nezlučiteľné so základnými zásadami vzťahu medzi orgánom verejnej moci a občanom vyplývajúcimi z druhej vety ustanovenia § 1 ods. 1 Trestného poriadku a z čl. 1 ods. 1 ústavy. Ústavný súd pripomína, že všetky štátne orgány, resp. orgány verejnej moci, sú povinné interpretovať a aplikovať právo

predovšetkým z pohľadu účelu a zmyslu ochrany ústavou a medzinárodnými zmluvami garantovaných základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb.

Vzhľadom na to ústavný súd konštatuje, že interpretačný prístup k ustanoveniu § 66 ods. 1 Trestného poriadku zo strany okresnej prokuratúry nespĺňa atribúty reálneho naplnenia obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie tak, ako je vymedzený ústavným súdom v jeho stabilizovanej judikatúre.

IV.

Rozhodnutie ústavného súdu

Ústavný súd v dôsledku uvedených zistení, východísk a záverov konštatuje, že označené uznesenie svojimi účinkami porušilo základné právo sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 2 ods. 3 ústavy, resp. právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých reálne uplatnenie, zabezpečenie a realizácia vylučujú taký postup a rozhodnutie, ktoré okresná prokuratúra vydala 21. februára 2005 pod sp. zn. Pv 946/2002. Vzhľadom na to, že ústavný súd považuje označené uznesenie okresnej prokuratúry za rozporné s ústavnými princípmi spravodlivého procesu, bolo potrebné rozhodnúť o namietanom porušení práv sťažovateľa, tak ako je to uvedené v prvom bode výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, rozhodnutie, ktorým bolo porušené základné právo, zruší (čl. 127 ods. 2 ústavy, § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a môže vec vrátiť na ďalšie konanie [§ 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde]. V danom prípade na ochranu základného práva sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bolo potrebné nielen napadnuté rozhodnutie okresnej prokuratúry sp. zn. Pv 946/2002 z 21. februára 2005, ktorým bola zamietnutá sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu okresného riaditeľstva sp. zn. ČVS: ORP-230/OVK-DK-2003 z 19. januára 2005, zrušiť, ale aj vrátiť vec na ďalšie

konanie, v ktorom bude okresná prokuratúra pokračovať v takom štádiu, v akom mu bola vec po podaní sťažnosti proti označenému rozhodnutiu okresného riaditeľstva predložená.

Na základe citovaného článku ústavy a ustanovení zákona o ústavnom súde preto ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie okresnej prokuratúry a vrátil jej vec na ďalšie konanie, v ktorom je viazaná právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze [§ 56 ods. 3 písm. b) a ods. 6 zákona o ústavnom súde]. Viazanosť okresnej prokuratúry sa vzťahuje na ústavne súladný výklad a použitie ustanovení Trestného poriadku o zákonných podmienkach, kedy možno uložiť svedkovi poriadkovú pokutu v zmysle § 66 Trestného poriadku.

Vzhľadom na viazanosť okresnej prokuratúry právnym názorom ústavného súdu, ktorá vyplýva priamo zo zákona, nepovažoval ústavný súd samostatný výrok, ktorým by okresnej prokuratúre zakázal pokračovať v porušovaní základných práv sťažovateľa, za potrebný, preto sťažnosti v uvedenej časti nevyhovel.

Sťažovateľ žiadal prostredníctvom svojej právnej zástupkyne priznať mu finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk s tým, že „... túto sumu považuje za primeranú k situácii, v ktorej svoje postavenie vnímal ako obeť svojvôle a šikanovania (...), za situácie, keď na takýto postup nedal svojím správaním žiadny dôvod“. Poukázal aj na to, že je súdnym exekútorom a potrestanie poriadkovou pokutou výrazne poškodilo jeho spoločenské postavenie.

Podľa názoru ústavného súdu priznanie primeraného finančného zadost'učinenia prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody nie je už možné napraviť zrušením rozhodnutia alebo opatrenia, resp. uvedením do pôvodného stavu (I. ÚS 15/02, III. ÚS 331/04).

Vzhľadom na okolnosti uvedeného prípadu považoval ústavný súd za dostatočnú a účinnú nápravu výrok ústavného súdu deklarujúci porušenie práv sťažovateľa,

ako aj následné zrušenie rozhodnutia okresnej prokuratúry, ktorým došlo k porušeniu jeho označených práv, a vrátenie veci okresnej prokuratúre.

Podľa § 31a zákona o ústavnom súde ak tento zákon neustanovuje inak a povaha veci to nevyklučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku alebo Trestného poriadku.

V súlade s ustanovením § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom uhrádza účastník zo svojho. Na základe ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktorý ustanovuje výnimku z tejto zásady, ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu trov právneho zastúpenia, pretože ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa bolo porušené, a teda mal vo veci úspech.

Pri výške úhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“), ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je oceneľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna šestina výpočtového základu. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceneľná peniazmi.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Vzhľadom na skutočnosť, že dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie zastúpenia a podanie sťažnosti) boli zrealizované v roku 2005, ústavný súd vychádzal pri týchto úkonoch z oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky, podľa ktorého za prvý polrok 2004 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 15 008 Sk, preto ústavný súd priznal úhradu trov za dva úkony právnej pomoci

uskutočnené v roku 2005 za každý v sume 2 501 Sk. Ústavný súd rozhodol aj o priznaní náhrady výdavkov za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné (režijný paušál) vo výške jednej stotiny výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z., t. j. 2 x 150 Sk.

Pri priznaní odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2006 (vyjadrenie k stanovisku okresnej prokuratúry) vychádzal ústavný súd z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v I. polroku 2005, ktorá bola 16 381 Sk, na základe čoho priznal za tento úkon odmenu predstavujúcu 1/6 z tejto sumy, t. j. 2 730 Sk a 1 x režijný paušál v sume 164 Sk.

Náhrada trov konania za tri úkony právnych služieb v danom prípade predstavuje sumu 7 732 Sk, náhrada režijného paušálu 464 Sk, teda spolu 8 196 Sk. Keďže právna zástupkyňa sťažovateľa je platcom DPH (19 %), zvyšuje sa predmetná suma o 19 %, t. j. o 1 557,20 Sk, teda priznaná úhrada spolu s režijným paušálom zvýšená o DPH predstavuje celkom 9 753,20 Sk.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je to uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

V zmysle čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod „právoplatnosťou nálezu“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. marca 2007